

Rezime izvještaja guvernera – avgust-septembar 2021.

U Izvještaju guvernera za avgust i septembar 2021. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2021. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u avgustu i septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2021. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a BDP Crne Gore, u 2020. godini, iznosio je 4.185,6 miliona eura, što predstavlja realni pad BDP-a od 15,3% u odnosu na 2019. godinu. U prvom kvartalu 2021. godine, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a ostvaren je realni pad od 6,5%, a u drugom kvartalu 2021. rast od 19% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u septembru 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,5%, a u odnosu na septembar prethodne godine za 2,9%.

Industrijska proizvodnja je u prvih devet mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 7%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 20,3% i sektoru prerađivačke industrije (4,7%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena zabilježen pad (-23,1%).

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih devet mjeseci 2021. godine iznosio je 631.970 što je za 162,9% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 2,7 miliona noćenja, što je za 214,9% više nego u istom periodu 2020. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih devet mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 145,5%, a prevoz robe za 53,2%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je povećan za 14,4%, a prevoz robe je smanjen za 27,6%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju je povećan za 23%, a prevoz robe za 5,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2021. godine, proizvedeno ukupno 92.180 m³ šumskih sortimenata, što je za 57,4% niže nego u istom periodu 2020. godine. Prema

preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2021. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,6% i rast efektivnih časova rada od 1,7% u odnosu na isti period 2020. godine.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2021. godine iznosio je 198.549 lica, što je za 2,6% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 17,6% više u odnosu na septembar 2020. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2021. godine iznosio 53.958 što predstavlja pad od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, a rast u odnosu na septembar 2020. godine od 24,4%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS) vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 09. 2021. godine, bio je 51.972 od kojih je 15.384 ili 29,6% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je manji za 0,3%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2020. godine rast iznosio 2,9%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju septembra 2021. godine iznosio 824 miliona eura, i bio je veći za 1,4% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 21,8%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 30. 09. 2021. godine (15.384) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.465 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 68.255.509,44 eura što čini 8,3% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.919 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 755.760.361,78 eura što čini 91,7% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 09. 2021. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 23,8% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 45,8% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju septembra 2021. iznosila je 5,16 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 567,5 miliona eura, ili 12,4%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju septembra 2021. godine iznosili 3.498,5 miliona eura i ostvarili su pad od 0,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na septembar prethodne godine ostvarili rast od 9%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 77,4% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u septembru 2021. godine iznosili su 3.991,3 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 0,1%, dok u odnosu na septembar 2020. godine bilježe rast od 20,9%. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2021. godine iznosio je 628,7 miliona eura, i u odnosu na prethodni mjesec niži je za 0,2%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 1,6%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2021. godine iznosili su 137,3 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 14,6%, dok u odnosu na septembar 2020. godine bilježe pad od 27%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju septembra 2021. godine iznosili su 196,7 miliona eura i činili su 5,6% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 0,9%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 9,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2021. godine iznosila je 5,72%, i bila je za 0,02 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj septembra 2020. godine zabilježila pad od 0,14 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u septembru 2021. godine iznosila je 5,90%, i bila je na 0,01 p.p. veća nego u prethodnom mjesecu, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 0,51 p.p. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,35% na kraju septembra 2021. godine i ne bilježi promjenu u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na isti period prethodne godine bila niža za 0,05 p.p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 209,6 miliona eura na kraju septembra 2021. godine, i bilježi rast od 10,8 miliona eura ili 5,5% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 31,1 milion eura ili 17,4%. Tokom septembra 2021. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 58,4%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 41,6%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 74,4 miliona eura za prvih devet mjeseci 2021. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,7%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,3%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi je tokom devet mjeseci 2021. godine iznosio 34,1 milion eura, ostvaren je kroz 1,263 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 1,6 puta. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 09. 2021.

godine iznosila je 3.206,9 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,2%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 3,1%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju septembra 2021. godine bila 11.314,4 indeksnih poena, bilježi rast od 2,5% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio rast od 14,5%. Indeks MNSE10 iznosio je 795,3 indeksnih poena i bilježi rast od 2,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok u odnosu na septembar prethodne godine bilježi rast od 21,2%.

Izvorni prihodi budžeta za prvih devet mjeseci 2021. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija i socijalnog staranja, iznosili su 1,34 milijarde eura i bili su neznatno viši od planiranih, a u odnosu na uporedni period prethodne godine ostvarili su rast od 15,3%. Budžetski rashodi iznosili su 1,41 milijardu eura i bili su niži za 6% u poređenju sa periodom januar-septembar 2020. godine, a u poređenju sa planiranim za 6,7%. Budžetski deficit iznosio je 64,7 miliona eura ili 1,3% procijenjenog godišnjeg BDP-a.

Na kraju septembra 2021. godine, državni dug (bruto) je iznosio 4.076,3 miliona eura ili 83,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 417,4 miliona eura ili 8,5% BDP-a, a na spoljni dug 3.658,9 miliona eura ili 75% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 72,8% BDP-a.

U avgustu i septembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, za potrebe pripreme podsjetnika *ECOFIN*-a, Kancelariji za evropske integracije dostavljeni su podaci iz nadležnosti CBCG za II kvartal 2021. godine, uz ažuriranje pomenutog dokumenta. Vezano za obavještenje Kancelarije za evropske integracije o pripremi dopune drugog Priloga Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2021. godinu, dostavljen je materijal iz nadležnosti CBCG. U okviru regionalnog projekta ESCB putem onlajn platforme, održan je deveti sastanak upravnog odbora projekta. U okviru višekorisničkog programa IPA 2017 „1.2 Statistika međunarodne trgovine uslugama“ realizovane su aktivnosti na pripremi dokumenata koji su planom projekta definisani kao predmeti isporuke projekta (*deliaverables*) a to su: Metodološki priručnik (*Methodological Handbook*), konačan izvještaj (*Final report*) i Izvještaj o kvalitetu (*Quality report*) zajedno sa eksternim ekspertom.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno

su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u avgustu i septembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.